

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Raport z ewaluacji końcowej projektu

Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka

Łódź 2012

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Raport powstał w ramach projektu *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka*. Projekt realizowany był w ramach *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.4 – Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie, Poddziałanie 3.4.3 – Upowszechnienie uczenia się przez całe życie*.

Raport został opracowany przez:

Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych Sp. z o. o.

ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 17

90-248 Łódź

tel. (42) 633 17 19

fax. (42) 209 36 85

Autor raportu:

Dominik Witkowski

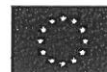
Główny specjalista ds. ewaluacji

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	4
1 Wprowadzenie do projektu.....	5
2 Przebieg i rezultaty ewaluacji bieżącej.....	9
3 Przedmiot i metodologia ewaluacji końcowej	11
4 Wyniki analiz i badań prowadzonych w ramach ewaluacji końcowej.....	14
4.1 Analiza przebiegu i rezultatów badań eksperckich Foresight	14
4.2 Analiza przebiegu i rezultatów badań fokusowych z udziałem Beneficjentów Ostatecznych	16
4.3 Analiza przebiegu i rezultatów prac nad rekomendacjami i publikacjami podsumowującymi pilotażową edycję wdrożenia programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach	18
4.4 Analiz przebiegu i rezultatów prac w zakresie upowszechniania efektów projektu.....	21
Podsumowanie	23

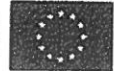

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wstęp

Raport relacjonuje i podsumowuje prace analityczne przeprowadzone w ramach ewaluacji końcowej projektu *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka*. Niniejszy dokument z jednej strony diagnozuje jakość działań, które miały miejsce w ostatniej fazie projektu (po zakończeniu prac objętych ewaluacją bieżącą). Z drugiej strony istotną funkcją raportu jest podsumowanie całego procesu oceny ww. przedsięwzięcia.

Raport otwiera (podobnie jak w przypadku dokumentu relacjonującego przebieg i efekty ewaluacji bieżącej) prezentacja najważniejszych cech ocenianego przedsięwzięcia (rozdział 1 – Wprowadzenie do projektu) tj. ram instytucjonalnych, uczestników, zadań, celów, produktów i rezultatów. Następnie, również w celach informacyjno-wprowadzających, streszczono wyniki ewaluacji bieżącej (rozdział 2 – Przebieg i rezultaty ewaluacji bieżącej). W dalszej kolejności omówiono zakres i założenia analiz składających się na proces ewaluacji końcowej projektu (rozdział 3 – Przedmiot i metodologia ewaluacji końcowej). Centralnym punktem raportu jest prezentacja efektów podjętych prac badawczo-analitycznych (rozdział 4 – Wyniki analiz i badań prowadzonych w ramach ewaluacji końcowej). Ta część opracowania podzielona została na fragmenty odnoszące się do poszczególnych etapów projektu, będących przedmiotem zainteresowania Ewaluatora (podrozdziały 4.1 – 4.4). Zakończenie raportu (Podsumowanie), zgodnie z dwoma podstawowymi funkcjami całego dokumentu stanowi z jednej strony podsumowanie ewaluacji końcowej, a z drugiej zawiera ostateczną odpowiedź na pytania pozwalające ocenić projekt pod względem przyjętych w rozdziale metodologicznym kryteriów ewaluacji (mających zastosowanie zarówno w toku ewaluacji bieżącej, jak i końcowej).

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1 Wprowadzenie do projektu

Ramy instytucjonalne

Projekt *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka* realizowany był:

- 1) przez Centrum Usług Serwisowych Polska (dawniej Polski Dom Kracji) Sp. z o. o. z siedzibą w Katowicach;
- 2) na terenie całej Polski;
- 3) w okresie 01.10.2010 r. – 29.02.2012 r.;
- 4) w ramach *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*, Priorytet III – *Wysoka jakość systemu oświaty*, Działanie 3.4 – *Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie*, Poddziałanie 3.4.3 – *Upowszechnienie uczenia się przez całe życie*.

Beneficjenci Ostateczni

50 nauczycieli przedmiotów zawodowych/instruktorów praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w liceach profilowanych, technikach i szkołach policealnych kształcących na potrzeby branży ekonomicznej i administracyjnej oraz zarządzania i marketingu.

Zadania

1) Zarządzanie projektem	nieobjęte ewaluacją
2) Opracowanie programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach	
3) Rekrutacja odbiorców projektu	przedmiot ewaluacji bieżącej (zob. rozdział 2)
4) Pilotażowe wdrożenie programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach	
5) Ocena pilotażowej edycji wdrożenia programu kształcenia w przedsiębiorstwach	przedmiot ewaluacji końcowej
6) Upowszechnianie rezultatów projektu	

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Elementy będące przedmiotem ewaluacji końcowej projektu tj. Zadanie 5 i 6 zostaną szerzej przedstawione w rozdziale 3 niniejszego raportu.

Cele

Celem ogólnym projektu *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka* było:

- wzmocnienie potencjału 50 nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu kształcących na potrzeby sektora ekonomii i administracji (30 osób) oraz marketingu i zarządzania (20 osób) w zakresie posiadanych kompetencji i praktycznych kwalifikacji zawodowych, poprzez opracowanie i wdrożenie programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach.

Celami szczegółowymi projektu były :

- 1) wypracowanie nowych rozwiązań organizacyjnych w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu we współpracy z pracodawcami;
- 2) zwiększenie wiedzy 50 nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu w zakresie nowoczesnych metod wykorzystywanych w przedsiębiorstwach z ww. sektorów poprzez uczestnictwo w warsztatach;
- 3) podniesienie praktycznych umiejętności 50 nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstw z branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania oraz potrzeb rynku pracy związanych z tym obszarem.

Rezultaty twarde

Rezultatami twardymi projektu *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka* były:

- 1) poszerzenie przez 30 nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu o minimum 90% wiedzy i praktycznych umiejętności z zakresu:
  - a) nowoczesnych technologii stosowanych w administracji;
  - b) rachunkowości w finansach publicznych;
  - c) budżetowania w administracji;

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 2) poszerzenie przez 20 nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu o minimum 90% wiedzy i praktycznych umiejętności z zakresu:
  - a) strategii reklamowych;
  - b) praktycznego zarządzania projektami;
  - c) systemów zarządzania strategicznego i organizacyjnego;
- 3) poszerzenie przez 50 nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu o minimum 90% wiedzy i praktycznych umiejętności z zakresu:
  - a) funkcjonowania przedsiębiorstw z danych branż i potrzeb rynku pracy;
  - b) technik komunikacji, autoprezentacji i umiejętności interpersonalnych;
- 4) minimum 8 przedsiębiorstw z sektora ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania zostanie zaangażowanych w realizację programu doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcenia zawodowego.

Rezultaty miękkie

U 90% spośród 50 nauczycieli/ek przedmiotów zawodowych i instruktorów/ek praktycznej nauki zawodu o 90% wzrośnie:

- 1) zainteresowanie i motywacja do stałego podnoszenia kwalifikacji;
- 2) dostosowanie posiadanych umiejętności do realiów współczesnej gospodarki;
- 3) umiejętność poszukiwania wiedzy, stosowania nowych rozwiązań technologicznych w procesie dydaktycznym;
- 4) jakość kształcenia.

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Produkty

<p>1) 1 spotkanie inauguracyjne;</p> <p>2) 1 strategia doskonalenia zawodowego;</p> <p>3) 20 godzin seminariów;</p> <p>4) 1 raport z seminariów;</p> <p>5) 1 program doskonalenia zawodowego;</p>	<p>Zadanie 2</p> <p>Opracowanie programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach</p>
<p>6) po 30h warsztatów z tematów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Nowoczesna technologia stosowana w administracji;</i> ▪ <i>Rachunkowość w finansach publicznych;</i> ▪ <i>Budżetowanie w administracji;</i> <p>7) po 20 godzin warsztatów z tematów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Strategie reklamowe;</i> ▪ <i>Praktyczne zarządzanie projektami;</i> ▪ <i>System zarządzania strategicznego i organizacyjnego;</i> <p>8) 50 godzin warsztatu <i>Efektywna komunikacja, autoprezentacja i umiejętności interpersonalne;</i></p> <p>9) 60 godzin praktyk w przedsiębiorstwach dla każdego uczestnika;</p> <p>10) 3 komplety materiałów szkoleniowych i dydaktycznych;</p>	<p>Zadanie 4</p> <p>Pilotażowe wdrożenie programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach</p>
<p>11) 2 raporty z pilotażowego wdrożenia programu doskonalenia zawodowego;</p> <p>12) 2 rekomendacje;</p> <p>13) 1 publikacja;</p>	<p>Zadanie 5</p> <p>Ocena pilotażowej edycji wdrożenia programu kształcenia w przedsiębiorstwach</p>
<p>14) 1 konferencja;</p> <p>15) 1 portal.</p>	<p>Zadanie 6</p> <p>Upowszechnianie rezultatów projektu</p>

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2 Przebieg i rezultaty ewaluacji bieżącej

Ewaluacja bieżąca objęła wycinek projektu, na który składało się Zadanie 3 przewidujące rekrutację Beneficjentów Ostatecznych oraz Zadanie 4, w ramach którego odbyły się warsztaty wprowadzające oraz praktyki dla uczestników projektu.

Diagnoza przebiegu procesu rekrutacyjnego wykazała terminową realizację Zadania 3 przy użyciu zakładanych narzędzi, zakończoną pozyskaniem grupy Beneficjentów Ostatecznych o zakładanej liczebności (50 osób).

Istotę ewaluacji bieżącej stanowiła natomiast analiza trafności, skuteczności i użyteczności warsztatów i praktyk (Zadanie 4). Zasadniczym źródłem danych w tym zakresie był zestaw specjalnie przygotowanych ankiet ewaluacyjnych o charakterze audytoryjnym. Wykonanie pomiaru zaplanowano w trzech punktach czasowych:

- 1) przed rozpoczęciem warsztatów wprowadzających;
- 2) po zakończeniu warsztatów wprowadzających;
- 3) po zakończeniu praktyk w przedsiębiorstwach.

Zgodnie z powyższym zarysem, badania ankietowe przeprowadzono wg następującego porządku:

- 1) ankiety początkowe – na pierwszych zajęciach w ramach Modułu A/B;
- 2) ankiety końcowe po warsztatach – na ostatnich zajęciach w ramach Modułu C;
- 3) ankiety końcowe po praktykach – po zakończeniu praktyk w przedsiębiorstwach.

W ww. rodzajach ankiet zamieszczono blok pytań metryczkowych, pytania dotyczące oczekiwań uczestników, pytania umożliwiające samoocenę oraz ogólną diagnozę wiedzy Beneficjentów w zakresie poszczególnych modułów. Odpowiedzi z wypełnionych ankiet zostały wprowadzone do bazy danych, a następnie poddane analizie ilościowej uwzględniającej wymagany przez wniosek o dofinansowanie podział wg kryterium płci. Uzyskane rezultaty przedstawiono w postaci opisowej i graficznej w podrozdziałach 3.2-3.4 raportu z ewaluacji bieżącej, a ogólne wnioski z nich wynikające zreferowano poniżej.

Zakwalifikowana do udziału w projekcie grupa Beneficjentów Ostatecznych była nastawiona przede wszystkim na podniesienie wiedzy i kwalifikacji, w szczególności w obszarze tematycznym Modułu A (*Nowoczesna technologia stosowana w administracji, Rachunkowość w finansach*

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

publicznych, *Budżetowanie w administracji*) i Modułu B (*Strategie reklamowe, Praktyczne zarządzanie projektami, System zarządzania strategicznego i organizacyjnego*). Moduł C poświęcony umiejętnościom miękkim (*Efektywna komunikacja, autoprezentacja i umiejętności interpersonalne*) oraz praktyki miały dla uczestników charakter drugoplanowy.

Przebieg warsztatów został pozytywnie oceniony przez członków grupy docelowej. Niemal 90% Beneficjentów Ostatecznych oceniło, że ich oczekiwania zostały zaspokojone w stopniu bardzo wysokim lub wysokim. W ocenie wszystkich trzech modułów warsztatowych, nie wskazywano wariantów negatywnych, a odpowiedzi *bardzo dobrze* i *dobrze* stanowiły niemal 100% wszystkich opinii. Najważniejszy wniosek, jaki płynie z analizy wyników badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w toku zajęć warsztatowych, to wzrost wiedzy i kompetencji Beneficjentów Ostatecznych w zakresie tematycznym szkoleń. Potwierdziły to zarówno rozkłady odpowiedzi na pytania umożliwiające samoocenę, jak i na pytania o charakterze testowym.

Drugim etapem Zadania 4 były praktyki ciągłe w przedsiębiorstwach. Niemal 100% respondentów pozytywnie oceniło ich przebieg. 94% Beneficjentów Ostatecznych uznało, że udział w praktykach zaktualizował ich wiedzę w zakresie nowoczesnych rozwiązań i potrzeb rynku pracy oraz charakteru rzeczywistego środowiska pracy. Z kolei wg 90% respondentów w toku praktyk został przez nich zrealizowany samodzielny projekt branżowy w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstwa. Zestawienie ocen przebiegu i rezultatów warsztatów oraz praktyk daje silne podstawy do stwierdzenia, iż ich realizacja przyczyniła się do wypracowania zakładanych rezultatów twardych i miękkich projektu (zob. rozdział 1), a tym samym była skuteczna i użyteczna w stosunku do adresatów wsparcia. Warto również zauważyć, iż w toku realizacji projektu zwiększyła się liczba Beneficjentów Ostatecznych zainteresowanych udziałem w konferencji podsumowującej. Jest to pozytywny sygnał odnośnie modyfikacji postaw BO (w kontekście zakładanych rezultatów miękkich projektu).

Na zakończenie powyższego streszczenia, należy stwierdzić, iż ewaluacja bieżąca pozytywnie zweryfikowała warsztatowo-praktyczny etap projekt *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka* pod względem kryterium trafności, skuteczności oraz użyteczności. Całościowa diagnoza projektu (uwzględniająca także kryterium trwałości efektów) została przedstawiona w podsumowaniu niniejszego raportu.

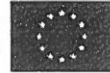
Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3 Przedmiot i metodologia ewaluacji końcowej

Ewaluacja stanowi jeden z elementów Zarządzania projektem, stąd też ww. Zadanie jest wyłączone z analiz ewaluacyjnych. Ponadto, zgodnie z zapisami wniosku o dofinansowanie ewaluacją nie jest objęte również Zadanie 2 w ramach którego na podstawie prac analitycznych i dyskusji seminaryjnych opracowano *Program doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach*. Badania i analizy ewaluacyjne w projekcie zostały zapoczątkowane wraz z uruchomieniem Zadania 3 tj. rekrutacji Beneficjentów Ostatecznych i trwały aż do zakończenia całego przedsięwzięcia. Ewaluacja bieżąca objęła wycinek projektu, na który składało się wspomniane już Zadanie 3 oraz Zadanie 4. Końcowy etap oceny przedsięwzięcia skoncentrował się natomiast na Zadaniu 5, w ramach którego prowadzono badania mające na celu ocenę pilotażowej edycji wdrożenia programu doskonalenia zawodowego. Dodatkowo, w ramach ewaluacji końcowej przeanalizowano zestaw działań składających się na promocję i upowszechnianie rezultatów projektu tj. Zadanie 6.

Jako zasadnicze zadanie ewaluacji końcowej zdefiniowano kompleksową ocenę trafności, skuteczności, użyteczności i trwałości projektu. Istotne dane w tym zakresie pozyskano już w toku oceny bieżącej. Niemniej jednak, do uzyskania całościowego obrazu przedsięwzięcia konieczne było przeprowadzenie analiz przebiegu i rezultatów przede wszystkim Zadania 5, a dodatkowo także Zadania 6. Jako źródła danych na potrzeby ww. analizy wykorzystano przede wszystkim:

- dane z postępów rzeczowych projektu, udostępnionych przez Realizatora, prezentujące przebieg Zadania 5 i 6;
- opracowania i publikacje będące produktami Zadania 5:
  - *Raport z przebiegu badań eksperckich Foresight;*
  - *Raport z przebiegu sesji fokusowych z udziałem Beneficjentów Ostatecznych;*
  - *Rekomendacje z zakresu opracowania programów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego w branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania;*
  - *Rekomendacje z zakresu wdrażania i realizacji programów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego w branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania;*

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- *Od opracowania do wdrożenia programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach.*
- kanały i narzędzia upowszechniania będące produktami Zadania 6:
  - portal internetowy projektu umożliwiający dostęp do kroniki projektu oraz ww. publikacji;
  - konferencja podsumowująca projekt;
  - ogłoszenia prasowe i radiowe.

W przypadku Zadania 5, analizując zawartość merytoryczną raportów i publikacji będących jego produktami, Ewaluator uzyskał:

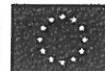
- dane przedstawiające przebieg procesu badawczo-analitycznego prowadzącego do ich powstania – tym samym możliwa była ocena jakości tego procesu i jego zgodności z założeniami wniosku o dofinansowanie. Ponadto, wyniki badań przeprowadzonych wśród ekspertów (Foresight) i Beneficjentów Ostatecznych (sesje fokusowe) stanowiły dodatkowe źródło danych w zakresie weryfikacji przyjętych kryteriów ewaluacyjnych (zob. poniżej);
- dane weryfikujące zawartość dokumentów w kontekście właściwych wytycznych zamieszczonych we wniosku o dofinansowanie projektu – tym samym możliwa była ocena jakości poszczególnych produktów.

W przypadku Zadania 6, analizując narzędzia promocji i upowszechniania będące jego produktami, Ewaluator uzyskał:

- dane przedstawiające przebieg procesu promocyjnego – tym samym możliwa była ocena jakości tego procesu i jego zgodności z założeniami wniosku o dofinansowanie;
- dane weryfikujące zawartość portalu internetowego projektu w kontekście właściwych wytycznych zamieszczonych we wniosku o dofinansowanie projektu – tym samym możliwa była ocena jakości tego produktu.

Wnioski stawiane na podstawie przeanalizowanych danych sformułowano w odniesieniu do przyjętych w harmonogramie ewaluacji kryteriów:

- 1) trafności – czy i w jakim stopniu cele projektu i realizowane w nim działania odpowiadają na problemy i potrzeby Beneficjentów Ostatecznych?

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 2) skuteczności /użyteczności – czy i w jakim stopniu działania realizowane w ramach projektu przyczyniają się do osiągnięcia planowanych celów/rezultatów/produktów i korzystnie wpływają na sytuację Beneficjentów Ostatecznych?
- 3) trwałości – czy rezultaty/produkty projektu będą nadal oddziaływać po zakończeniu jego realizacji?

Odpowiedzi na powyższe pytania, definiujące poszczególne kryteria, zostały udzielone w rozdziale podsumowującym niniejszy raport.

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4 Wyniki analiz i badań prowadzonych w ramach ewaluacji końcowej

4.1 Analiza przebiegu i rezultatów badań eksperckich Foresight

Realizację Zadania 5 (*Ocena pilotażowej edycji wdrożenia programu kształcenia w przedsiębiorstwach*) rozpoczęto od pozyskania respondentów do badania Foresight. W wyniku przeprowadzonych działań Realizator projektu zrekrutował zakładaną we wniosku o dofinansowanie grupę ekspertów edukacyjnych, liczącą 12 osób. W jej skład weszli w większości przedstawiciele kadry dydaktycznej/zarządzającej szkół zawodowych prowadzących nauczanie na potrzeby sektora ekonomii, administracji, marketingu i zarządzania (co również stanowi wypełnienie zapisów wniosku o dofinansowanie), a także pedagodzy i urzędnicy.

Przeprowadzone w ramach Zadania 5 badanie Foresight miało charakter dwuetapowy. W pierwszej kolejności zastosowano metodę delficką, która charakteryzują się kilkukrotnym badaniem ankietowym przeprowadzonym w tej samej zbiorowości eksperckiej. Analizowane badanie typu Delphi spełniło kryteria metodologiczne stawiane tej formie gromadzenia danych. Grupa ekspertów została trzykrotnie poddana badaniom ankietowym, przy czym każdy kolejny kwestionariusz był bardziej szczegółowy, jednocześnie prezentując wyniki poprzedniej fali. Zgodnie z wymogami – respondenci w trakcie ankietowania nie komunikowali i nie naradzali się ze sobą – końcowa zgodność większości ocen/opinii została uzyskana w sposób naturalny.

W toku badania delfickiego, eksperci poddali ocenie program doskonalenia zawodowego przygotowany na potrzeby realizacji projektu, a przede wszystkim:

- zasadność poruszania określonych zagadnień w ramach poszczególnych modułów szkoleniowych (ankieta nr 1 i nr 3);
- konieczność wprowadzenia w programie uzupełnień i modyfikacji (ankieta nr 2).

Z punktu widzenia celów ewaluacji projektu warto podkreślić, iż wyniki badania typu Delphi zaprezentowane w *Raporcie z przebiegu badań eksperckich Foresight* stanowią dodatkowy argument wskazujący na trafność przedsięwzięcia. Po pierwsze, zdecydowana większość ankietowanych (a wielu przypadkach 100%) uznała, iż omawiane w ramach wszystkich trzech modułów (A, B, C) zagadnienia były istotne i uzasadnione. Po drugie, w ocenie specjalistów wymiar godzinowy

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

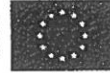
poszczególnych modułów był wystarczający do realizacji założonego programu. Niemniej jednak, w przypadku Modułu A i B zaproponowano rozszerzenie pierwotnej palety poruszanych kwestii.

Wyniki badania delfickiego są także istotne z punktu widzenia oceny skuteczności i użyteczności projektu – wszyscy eksperci uznali, iż realizacja projektu zakończyła się:

- podniesieniem kompetencji praktycznych i kwalifikacji zawodowych Beneficjentów Ostatecznych;
- aktualizacją wiedzy teoretycznej Beneficjentów Ostatecznych;
- aktywizacją zawodową Beneficjentów Ostatecznych;
- podniesieniem jakości kształcenia zawodowego w szkołach, z których wywodzą się Beneficjenci Ostateczni.

Drugi etap badania Foresight zakładał dalszą ocenę pilotażowego wdrożenia programu doskonalenia zawodowego nauczycieli, za pośrednictwem zogniskowanych wywiadów grupowych. Zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie, przeprowadzono dwie sesje fokusowe z udziałem tych samych osób, które brały udział a badaniu delfickim. Wywiady prowadzone były przez moderatora i w przeciwieństwie do wcześniejszej, anonimowej techniki ankietowej, wypowiedzi poszczególnych ekspertów były jawne i na bieżąco dyskutowane. Uczestnicy po raz kolejny podkreślili pozytywny wpływ działań projektowych na sytuację Beneficjentów Ostatecznych (użyteczność), przy czym dane zaprezentowane w *Raporcie z przebiegu badań eksperckich Foresight* koncentrują się przede wszystkim na diagnozie przydatności dla nauczycieli praktyk w przedsiębiorstwach. Eksperti uznali, iż są one konieczne, ale powinny mieć charakter ogólny (co odniesiono, do niektórych – ich zdaniem zbyt szczegółowych zagadnień poruszanych w ramach Modułu A). Istotną refleksją dotyczącą organizowania praktyk, jest konieczność zaangażowania w to obu stron (nauczyciele, przedsiębiorcy). Zarówno jedni, jak i drudzy muszą zostać odpowiednio zachęcani do podejmowania tego rodzaju inicjatyw – a najlepszym motywatorem są tu zdaniem ekspertów czynniki ekonomiczne (gratyfikacje dla nauczycieli, ulgi dla przedsiębiorców).

Jak już zostało wspomniane, produktem podsumowującym ewaluowany powyżej proces badawczy był *Raport z przebiegu badań eksperckich Foresight*. Powyższy dokument zawiera pełną relację z przeprowadzonego badania – od scharakteryzowania diagnoz typu Foresight i zastosowanych technik gromadzenia danych do przejrzystego przedstawienia (w sposób graficzny

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i opisowy) wyników i wniosków wynikających z ankiet i sesji fokusowych. Na tej podstawie należy stwierdzić, iż analizowany produkt jest zgodny z założeniami zawartymi we wniosku o dofinansowanie. Wedle wytycznych powinien on być również podstawą do sformułowania propozycji rekomendacji – weryfikacja tej funkcji raportu została dokonana w podrozdziale 4.3 niniejszego opracowania.

4.2 Analiza przebiegu i rezultatów badań fokusowych z udziałem Beneficjentów Ostatecznych

Obok eksperckiej oceny przebiegu warsztatów i praktyk, w ramach Zadania 5 założono również pozyskanie opinii od Beneficjentów Ostatecznych. W tym celu, zgodnie z harmonogramem projektu przeprowadzono cykl 5 sesji fokusowych (w okresie październik-grudzień 2011 r.), w których wziął udział komplet 50 uczestników projektu (po 10 osób w każdym fokusie). Podobnie, jak w przypadku badania Foresight, każdy z zogniskowanych wywiadów grupowych prowadzony był przez moderatora w oparciu o wcześniej przygotowany scenariusz.

Uzyskane powyższą drogą dane i wnioski, jakie na ich podstawie sformułowano są szczególnie istotne z punktu widzenia Ewaluatora projektu. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż w trakcie sesji Beneficjenci Ostateczni dokonali oceny:

- przebiegu warsztatów, praktyk, jak i projektu jako całości;
- korzyści jakie dostarczył im udział w projekcie.

Ogólną ocenę przydatności ewaluowanego przedsięwzięcia dokonaną przez uczestników fokusów dobrze ilustrują poniższe cytaty zaczerpnięte z *Raportu z przebiegu sesji fokusowych z udziałem Beneficjentów Ostatecznych*:

Program został wysoko oceniony pod kątem przydatności. Respondenci stwierdzili, że są zainteresowani udziałem w tego typu inicjatywach i należy je organizować. Projekt spełnił oczekiwania beneficjentów (...)

Na pozytywną ocenę całego programu znaczący wpływ miało docenienie przez uczestników jego walorów organizacyjnych. Większość nauczycieli (znalazło się wśród nich jedynie kilkoro o odmiennym zdaniu) chwaliła dobrą komunikację. Ich zdaniem zostali w pełni poinformowani o wszelkich potrzebnych zagadnieniach związanych z projektem (np. terminach spotkań, wymaganej dokumentacji).

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Powyższe wnioski stanowią doskonałe potwierdzenie wyników jakie uzyskano w toku badań ankietowych prowadzonych wśród Beneficjentów Ostatecznych w toku ewaluacji bieżącej. Tam także zdecydowana większość respondentów uznała, że projekt spełnił oczekiwania (w stopniu co najmniej średnim) oraz bardzo dobrze i dobrze oceniła warstwę merytoryczną i organizacyjną projektu (zob. podrozdział 3.4 raportu z ewaluacji bieżącej). Pozytywna ocena projektu jako całości była wypadkową zadowolenia Beneficjentów Ostatecznych zarówno z warsztatów, jak i praktyk:

Ogólna ocena warsztatów była pozytywna (...). Nauczyciele podczas badania podkreślali, że wykorzystywali w swojej pracy informacje przekazane im podczas kursów. Wspierały ich one zarówno w kwestii zaktualizowania swojej wiedzy, jak i zdobywania nowej perspektywy jej przekazywania.

(...) jednogłośnie oceniono pozytywnie wszystkich wykładowców pod względem ich merytorycznego przygotowania.

Zindywidualizowany program praktyk pozwolił w pełni spełnić oczekiwania beneficjentów. Nauczyciele sami wybierali miejsce, w którym odbywali staż. Dzięki temu żaden z uczestników nie ocenił tego elementu programu negatywnie.

Dzięki uczestnictwu w praktykach dydaktycy zdobywali informacje, których nie mogliby uzyskać sami, bez opieki i pośrednictwa żadnej instytucji. Szczególnie dotyczyło to możliwości poznania od wewnątrz miejsc, do których, w odczuciu nauczycieli, sami nie uzyskaliby prawa wstępu, np. banki, telewizja.

Także powyższe wnioski korelują z wynikami ewaluacyjnych badań ankietowych – 90% respondentów wskazało, że warsztaty spełniły ich oczekiwania w stopniu bardzo wysokim lub wysokim, a niemal 100% oceniło przebieg praktyk bardzo dobrze i dobrze (zob. podrozdział 3.3 i 3.4 raportu z ewaluacji bieżącej).

Porównanie rozkładów odpowiedzi na pytania dotyczące samooceny wiedzy Beneficjentów Ostatecznych i pytania testowe z początkowych i końcowych ankiet ewaluacyjnych dowiodło, iż wiedza respondentów w zakresie tematycznym warsztatów znacząco wzrosła (wypracowanie rezultatów twardych projektu). Na podstawie sesji fokusowych można wnioskować, iż projekt przyczynił się do wypracowania zakładanych rezultatów miękkich:

- wzrost zainteresowania i motywacji do stałego podnoszenia kwalifikacji:

(...) zaszczepienie w nauczycielach chęci do korzystania z ofert kształcenia ustawicznego.

- dostosowanie posiadanych umiejętności do realiów współczesnej gospodarki:

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Za cenny kapitał wyniesiony z praktyk nauczyciele uznali znajomości branżowe. Pozwoliły one na kontynuowanie współpracy między uczestnikami a przedsiębiorcami nawet po zakończeniu programu.

- wzrost umiejętności poszukiwania wiedzy, stosowania nowych rozwiązań technologicznych w procesie dydaktycznym i jakości kształcenia:

(...) wykształcenie się aktywnej postawy nauczycieli, którzy od czasu programu weszli w rolę organizatorów życia szkolnego (koordynacja zajęć pozalekcyjnych oraz wdrażanie nowych form nauczania).

Zrelacjonowane powyżej wnioski z badania fokusowego przeprowadzonego wśród uczestników projektu, zostały zebrane w drugim produkcie Zadania 5 tj. *Raporcie z przebiegu sesji fokusowych z udziałem Beneficjentów Ostatecznych*. Obok prezentacji wyników badania zawiera on także charakterystykę zastosowanej metody badawczej oraz rozdziały poświęcone rozważaniom na temat szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego nauczycieli w Polsce. Zawartość merytoryczna raportu w pełni odpowiada zapisom wniosku o dofinansowanie. Zgodnie z założeniami projektu, jak i deklaracjami autorów ewaluowanego raportu – powinien on zostać wykorzystany w toku prac nad rekomendacjami poprojektowymi – właściwe wnioski w tym zakresie prezentuje podrozdział 4.3 niniejszego opracowania.

4.3 Analiza przebiegu i rezultatów prac nad rekomendacjami i publikacjami podsumowującymi pilotażową edycję wdrożenia programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach

Na podstawie badań empirycznych składających się na ocenę pilotażowej edycji wdrożenia programu doskonalenia zawodowego nauczycieli w przedsiębiorstwach przygotowano dwa opracowania o charakterze rekomendacyjnym:

- *Rekomendacje z zakresu opracowania programów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego w branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania;*
- *Rekomendacje z zakresu wdrażania i realizacji programów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego w branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania.*

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W pierwszej z ww. publikacji kluczowe znaczenie ma rozdział 4 (*Program doskonalenia nauczycieli w przedsiębiorstwach kształcących na potrzeby branż: ekonomii, administracji, marketingu i zarządzania w świetle wyników badań empirycznych*), a w drugiej rozdział 5 (*Rekomendacje z zakresu wdrażania i realizacji programów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego na podstawie badań empirycznych*). Zgodnie z założeniami, podstawą do opracowania ww. rozdziałów były wyniki badań i wnioski z nich wynikające przedstawione w *Raporcie z przebiegu badań eksperckich Foresight i Raporcie z przebiegu sesji fokusowych z udziałem Beneficjentów Ostatecznych*. Na wstępie odbiorcom rekomendacji zarysowano przebieg diagnoz zrealizowanych w ramach Zadania 5 i scharakteryzowano badaną populację. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż do sformułowania rekomendacji wykorzystano zarówno działania korekcyjne będące pochodną badań wśród ekspertów edukacyjnych, jak i efektem sesji fokusowych z udziałem Beneficjentów Ostatecznych. W obu ewaluowanych publikacjach proponowane rekomendacje i zalecenia poprzedzone zostały graficzną i opisową prezentacją adekwatnych do danej propozycji wyników badań. Jest to o tyle istotne, iż Czytelnik zapoznając się z rekomendacją może jednocześnie zweryfikować jej empiryczne fundamenty. Z punktu widzenia przejrzystości dokumentów, istotne jest również rozdzielenie rekomendacji dotyczących projektowania i wdrażania warsztatów/praktyk w przedsiębiorstwach.

W związku z tym, iż treść rekomendacji oparta została na wynikach badań zaprezentowanych w wcześniej omówionych raportach, publikacje te nie zawierają nowych danych przydatnych przy weryfikacji przyjętych kryteriów ewaluacyjnych.

Na zakończenie należy zaznaczyć, iż zalecenia zaproponowane w treści obu analizowanych pakietów rekomendacji, zostały przedstawione i przedyskutowane w toku konferencji podsumowującej realizację całego projektu. Tym samym została wypełniona druga wytyczna, jaka wobec ww. dokumentów figurowała w wniosku o dofinansowanie. Na tej podstawie uzasadniona jest pozytywna ocena jakości tych produktów i ich zgodności z wyjściowymi założeniami.

Ostatnim produktem Zadania 5 podsumowującym całość realizacji projektu była publikacja zatytułowana *Od opracowania do wdrożenia programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach*. Wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia wskazywał, iż ww. opracowanie powinno zawierać następujące elementy/realizować następujące funkcje:

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- obszerne podsumowanie doświadczeń zebranych w projekcie – funkcję tę realizuje rozdział 1 i 7 publikacji. W pierwszym z nich scharakteryzowano projekt pod względem jego celów, odbiorców wsparcia i działań, a następnie krótko przedstawiono zasadnicze produkty. Rozdział 7 to z kolei podkreślenie dopasowania programu doskonalenia zawodowego przygotowanego w ramach projektu do potrzeb nauczycieli (co ponownie wskazuje na pozytywną ocenę przedsięwzięcia pod kątem ewaluacyjnego kryterium trafności);
- wyczerpujące źródło informacji nt. opracowywania i wdrażania programu kształcenia praktycznego dla nauczycieli przedmiotów zawodowych kształcących na potrzeby branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania – funkcję tę realizuje rozdział 5 publikacji, w którym streszczono przebieg i wyniki badań oceniających pilotażową edycję wdrożenia programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach;
- analizy rynku pracy w zakresie zapotrzebowania na absolwentów szkół zawodowych w branżach wymienionych w drugim punkcie niniejszej oceny – funkcję tę realizuje rozdział 6 publikacji, w którym przedstawiono analizy trendów edukacyjnych w szkolnictwie zawodowym oraz prognozy struktury bezrobocia, popytu na pracę i dynamiki zmian liczby pracujących w poszczególnych branżach;
- analizy funkcjonujących programów doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcących przyszłe kadry na potrzeby branż wymienionych w drugim punkcie niniejszej oceny – funkcję tę realizuje rozdział 4 publikacji, w którym scharakteryzowano 4 inne programy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego (kształcących przyszłe kadry dla takich branż/sektorów jak: budownictwo, informatyka, telekomunikacja, rolnictwo, ogrodnictwo i inne). Omówione programy zostały również przygotowane w ramach projektów zaliczanych do poddziałania 3.4.3 – *Upowszechnienie uczenia się przez całe życie*.

Pozytywna weryfikacja oczekiwań jakie wiązano z treścią publikacji *Od opracowania do wdrożenia programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach* oznacza, iż ostatni produkt Zadania 5 został przygotowany zgodnie z wytycznymi i podobnie jak poprzednie opracowania cechuje się wysoką jakością merytoryczną.

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

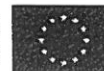
4.4 Analiz przebiegu i rezultatów prac w zakresie upowszechniania efektów projektu

Proces promocji projektu i upowszechniania jego rezultatów prowadzony był od momentu uruchomienia przedsięwzięcia, aż do jego zakończenia. Kluczowymi kanałami/narzędziami były w tym zakresie portal internetowy projektu oraz konferencja podsumowująca jego realizację.

Witryna internetowa została utworzona na samym początku wdrażania projektu i funkcjonowała pod adresem <http://www.warsztatydladydaktyka.pl/> przez cały okres jego realizacji. Zgodnie z założeniami wniosku o dofinansowanie zamieszczono tam najważniejsze informacje charakteryzujące projekt (zakładka *O projekcie* i *Cele projektu*) i podmiot go realizujący (zakładka *O Projektodawcy*). Ewaluowany portal na bieżąco wspierał działania realizowane w projekcie:

- opracowanie i ocenienie programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach – zakładka *Ankieta* zawierająca kwestionariusz umożliwiający ocenę ww. programu (tym samym została wykonana druga wytyczna odnośnie zawartości/funkcjonalności portalu zawarta we wniosku o dofinansowanie);
- proces rekrutacyjny – zakładka *Rekrutacja*, zawierająca możliwe do pobrania wzory dokumentów rekrutacyjnych oraz zakładka *Przebieg projektu*, zawierająca terminy spotkań informacyjnych;
- warsztaty i praktyki – zakładka *Przebieg projektu* zawierająca harmonogram zajęć dla Beneficjentów Ostatecznych.

Ponadto, witryna przez cały czas funkcjonowania realizowała również funkcję promocyjną i upowszechniającą. W tym zakresie główną rolę odegrały takie elementy portalu jak zakładka *Przebieg projektu* (będąca kroniką prowadzonych działań), *Galeria* (fotograficzna dokumentacja najważniejszych wydarzeń w projekcie) oraz *Publikacje* (umożliwiająca pobranie wszystkich opracowań przygotowanych w ramach ewaluowanego przedsięwzięcia). Wymienione powyżej 3 elementy treści portalu również realizowały założenia przedstawione we wniosku o dofinansowanie. Tym samym można stwierdzić, iż produkt projektu w postaci portalu internetowego spełniał wszystkie wymagania i stanowił istotne wsparcie dla prac prowadzonych w ramach poszczególnych Zadań.

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W ostatnim miesiącu realizacji projektu (luty 2012 r.) w Katowicach odbyła się konferencja podsumowująca przebieg przedsięwzięcia. Wśród jej uczestników znaleźli się reprezentanci środowisk, których udział wg założeń był konieczny (przedstawiciele szkolnictwa zawodowego oraz przedsiębiorcy). Obok prezentacji rezultatów projektu i wyników prac badawczo-analitycznych (rekomendacje, sesje fokusowe), w planie konferencji znalazły się również dwie debaty tematyczne z udziałem przedstawicieli kadry zarządzającej szkół zawodowych, przedsiębiorstw i instytucji rynku pracy. Realizacja powyższych dyskusji stanowi w ocenie Ewaluatora wartość dodaną konferencji, uzupełniającą planowane rezultaty projektu w zakresie wypracowania nowej jakości w praktycznym doskonaleniu nauczycieli przedmiotów zawodowych.

Uzupełnienie kampanii promocyjnej stanowiły ogłoszenia radiowe i prasowe oraz artykuły sponsorowane. Były one emitowane/publikowane cyklicznie w określonych harmonogramem odstępach czasu (6 emisji spotu radiowego, 4 publikacje ogłoszenia prasowego, 2 publikacje artykułu sponsorowanego). W pierwszej fazie projektu odegrały one istotną rolę, wspomagając proces rekrutacji Beneficjentów Ostatecznych (dodatkowym elementem kampanii w tym okresie była dystrybucja plakatów – element Zadania 1). W toku realizacji Zadania 4 i 5 upowszechnianie rezultatów polegało w głównej mierze na prezentacji postępów projektu i zachęcaniu do zapoznania się z produktami przedsięwzięcia. Zaznajomienie się z treścią ww. narzędzi możliwe jest za pośrednictwem witryny internetowej projektu.

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podsumowanie

Jak już zostało zaznaczone w rozdziale wstępnym, niniejsze zakończenie zgodnie z dwoma podstawowymi funkcjami całego dokumentu stanowi z jednej strony podsumowanie ewaluacji końcowej, a z drugiej zawiera ostateczną odpowiedź na pytania pozwalające ocenić projekt *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka* pod względem przyjętych kryteriów ewaluacji.

Podsumowując ewaluację końcową, na podstawie przeprowadzonych analiz można wnioskować, iż Zadania 5 i 6 zostały zrealizowane właściwie i przyniosły oczekiwane efekty. W kontekście zakładanych celów i rezultatów, spośród ww. Zadań zdecydowanie większe znaczenie miało to pierwsze. W toku jego realizacji wytworzono wszystkie planowane produkty, których jakość i zgodność z wymogami wniosku o dofinansowanie została potwierdzona w powyższych analizach ewaluacyjnych. Ponadto, treść merytoryczna raportów z badań, które przygotowano w ramach Zadania 5 dostarczyła danych potwierdzających wyniki ewaluacji bieżącej, wskazujące na osiągnięcie rezultatów twardych projektu. Zgodnie z wynikami ankietowych badań ewaluacyjnych przeprowadzonych ex-ante, w trakcie i ex-post warsztatów oraz praktyk (rozkłady odpowiedzi na pytania dotyczące samooceny i pytania testowe), u Beneficjentów Ostatecznych nastąpił przyrost wiedzy i umiejętności praktycznych w zakresie:

- nowoczesnych technologii stosowanych w administracji (rezultat twardy 1a);
- rachunkowości w finansach publicznych (rezultat twardy 1b);
- metod budżetowania w administracji (rezultat twardy 1c);
- budowania strategii reklamowych (rezultat twardy 2a);
- zarządzania projektami (rezultat twardy 2b);
- zarządzania strategicznego i organizacyjnego (rezultat twardy 2c);
- funkcjonowania przedsiębiorstw/rzeczywistego środowiska pracy i potrzeb rynku pracy w branżach objętych projektem (rezultat twardy 3a);
- komunikacji interpersonalnej (rezultat twardy 3b).

Natomiast na podstawie analizy wyników badania delfickiego, sformułowano wnioski wskazujące zarówno na aktualizację wiedzy teoretycznej Beneficjentów Ostatecznych, jak i zwiększenie ich kompetencji praktycznych/kwalifikacji zawodowych. Weryfikacja ostatniego z pakietu rezultatów

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

twardych (dotyczącego zaangażowania odpowiedniej liczby przedsiębiorstw w realizację programu doskonalenia zawodowego dla nauczycieli) miała charakter techniczny i została dokonana na podstawie zawartych przez Projektodawcę umów o współpracy w zakresie realizacji praktyk.

Treść merytoryczna raportów z badań uzupełniała również wyniki ewaluacji bieżącej w zakresie zmian u Beneficjentów Ostatecznych zdefiniowanych jak rezultaty miękkie:

- wzrost motywacji do dalszego podnoszenia wiedzy/kwalifikacji (rezultat miękkiej 1);
- dostosowanie umiejętności do potrzeb gospodarki (rezultat miękkiej 2);
- wzrost umiejętności poszukiwania i stosowania nowej wiedzy – a tym samym wzrost jakości kształcenia (rezultat miękkiej 3 i 4).

Obok ankiet ewaluacyjnych ex-ante, mid-term i ex-post, które określiły motywację uczestników (podniesienie wiedzy i kwalifikacji, sprawdzenie wiedzy teoretycznej w praktyce, rozwijanie warsztatu pracy w celu uatrakcyjnienia prowadzonych zajęć) oraz zdiagnozowały spełnienie oczekiwań przez warsztaty i praktyki, przydatnych danych w obszarze weryfikacji rezultatów miękkich dostarczył przede wszystkim raport prezentujący wyniki badania fokusowego wśród Beneficjentów Ostatecznych (wszystkie rodzaje rezultatów miękkich) oraz raport z badania delfickiego (rezultat miękkiej 3 i 4).

Podsumowując cały proces oceny projektu, wypracowanie rezultatów twardych i miękkich jest równoznaczne z osiągnięciem celów szczegółowych:

- stworzenie nowych rozwiązań organizacyjnych w zakresie podnoszenia kompetencji nauczycieli przedmiotów zawodowych (cel szczegółowy 1);
- wzrost wiedzy i umiejętności praktycznych Beneficjentów Ostatecznych (cel szczegółowy 2 i 3);

oraz celu głównego projektu:

- wzrost potencjału Beneficjentów Ostatecznych poprzez opracowanie i wdrożenie programu doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach.

Oznacza to pozytywną weryfikację ewaluowanego przedsięwzięcia pod kątem kryterium skuteczności (projekt osiągnął zakładane efekty).

Projekt "Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zestawienie i sumaryczne ujęcie danych z ewaluacji bieżącej i końcowej dowodzi także trafności projektu (odpowiadał na potrzeby Beneficjentów Ostatecznych) i jego użyteczności (pozytywnie wpłynął nie tylko na sytuację samych Beneficjentów Ostatecznych, ale poprzez podniesienie jakości prowadzonego przez nich procesu nauczania również na sytuację szkół, w których uczestnicy projektu pracują i ich uczniów).

Ostatnim kryterium ewaluacji, jakie pozostało w pełni do zdiagnozowania na ostatnim etapie oceny jest trwałość efektów. Należy ją ujmować w dwóch wymiarach. Pierwszy dotyczy wiedzy i umiejętności Beneficjentów Ostatecznych. Z ich deklaracji wynika, iż zdobyte wiadomości i kompetencje już wykorzystują w pracy z uczniami, co z pewnością przedłuża oddziaływanie projektu. Drugi wymiar to produkty projektu – szczególnie te związane z Zadaniem 2 i 5 tj. *Program doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach* oraz doświadczenia i wnioski związane z jego realizacją ujęte w postaci *Rekomendacji z zakresu opracowania programów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego w branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania* i *Rekomendacji z zakresu wdrażania i realizacji programów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli kształcenia zawodowego w branży ekonomii i administracji oraz marketingu i zarządzania*. Szerokie rozpowszechnienie tych dokumentów – między innymi za pośrednictwem portalu internetowego projektu oraz konferencji podsumowującej, z pewnością stanowi jeden z czynników decydujących o właściwej trwałości efektów projektu.

Reasumując, w toku kompleksowego procesu ewaluacji projekt *Warsztaty i praktyka w zawodzie dydaktyka* ukazał się jako przedsięwzięcie dopasowane do potrzeb grupy docelowej, które w wyniku zgodnej z założeniami i skutecznej realizacji przyniosło uczestnikom pożądane i trwałe korzyści.

Instytut Edukacji i Kompetencji Sp. z o.o.
ul. Piłsudskiego 17, 95-208 Łódź
REGON: 140209690, NIP: 727-270-92-71
KRS: 000013320
Incydent N 42 633 17 10, tel. 42 209 36 85
Spółka z o.o. www.inekc.pl
Finansowany

Witkowski

